

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 23. De commutatione voti,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

Intelligitur autem istud tam de dispensatione faciendi per Papam, quam de faciendi per inferiores Praelatos, prout expresserunt Palud. in 4. dist. 38. quaest. 4. art. 2. concl. 2. Caiet. in verbo Votum, cap. ultimo, D. Anton. 2. par. tit. 11. cap. 2. §. 9. notab. 3. Sylu. verbo Dispensatio, quaest. 3. Sotus lib. 1. De iustitia & iure, quaest. ult. art. ult. Quod adeo verum est, ut si absque iusta causa Summus Pontifex cum aliquo dispense in voto, non solum ipse peccet, sed etiam is cum quo dispensat, tutus non sit in conscientia, ut iidem auctores adhuc annotant, & cum eis Nauar. in Enchir. cap. 12. num. 76. ex citata glossa, quam ad id ipsum cap. Non est, Panormit. sequitur. Inde merito inferens, quod si Papa absque iusta causa cum professo dispensauerit, ut ad laxiorem religionem transiret, is non sit securus quoad Deum. Potest etiam merito inferri cum Soto in 4. dist. 38. quaest. 2. art. 1. concl. 1. quod is cum quo Papa in voto castitatis sine causa dispensauit, non maneat tutus in conscientia. Quod idem est eadem ratione, de similib. dicendum: ac multo magis cum aliquis inferior Papa in votis absque causa dispensauerit.

Verumtamen id intelligendum est procedere, quando nulla apparens adest causa dispensandi. Communitur enim receptum est, quod ibid. habet D. Thom. si causa apparens adest ex qua dubium saltem esset, num ob eam data dispensatio sit legitima, dispensatum stare posse iudicio Praelati sui dispensantis, illiusque iudicio suum proprium postponere. Caeterum causa dispensandi in votis possunt tripliciter esse iustae, prout notat Sotus 7. De iust. & iure, quaest. 4. art. 3. vers. Ad istorum, nempe ratione materiae, ratione voutentis, & ratione boni communis.

342. Ac ratione materiae, sunt omnes illae ex quibus efficitur, ut maius bonum in voti dispensatione cernatur, quam in illius executione, prout Caiet. expressit in verbo Votum cap. ultimo, & D. Thomas loco citato attingit. Solet vero, ut addit Caiet. huiusmodi maioritas boni oriri ex eo, quod executio voti reddatur vel illicita, vel inutilis, vel maioris boni impeditiva: quas tres causas dispensationis tanquam legitimas D. Thomas posuit in memorata quaest. 88. art. 10. & post cum Syluest. in verbo Votum 4. quaest. 6. Sotus in memorato art. 3. ac Nauar. in memorato item num. 76. Qui & admonet ex eodem D. Thom. id non procedere, cum clarum fuerit & apertum, aliquam ex talibus causis interuenire, quia tunc dispensatio necessaria non est, sed iustitiae interpretatio, qua declaratur votum in eo casu non habere vim. Nam sicut votum non habet vim, si tunc cum ipsum sit talis est materia qualem praediximus, *illicita inquam, aut inutilis, aut maioris boni impeditiva*, ita & postea id ipsum vim suam amittit, quando materia facta est talis; nempe *illicita vel inutilis vel maioris boni impeditiva*: ac proinde non eget dispensatione, si res sit aperta. Id quod Caiet. notat 2. 2. quaest. 88. art. 2. Dubio Virum in differentia possint esse voti materia, & in responsione ad tertium.

Aduerte vero quod hic dicitur de materia inutili, aut impeditiva maioris boni: dici aequae debere de ea, quae possit moraliter esse causa spiritalis ruinae; quia talis occasio multum derogat fini voti: ideoque cauenda est per dispensationem: ne quod introductum est pro charitatis perfectione, in dispendium illius vergat. Et ita in voto nunquam peccandi mortaliter, datur sufficiens causa dispensandi ob materiae periculosam; itemque in coniugali voto non petendi debitum, & similibus periculosos. Videtur potest Suarez in saepe citato lib. 6. cap. 17. num. 9.

343. Ratione vero voutentis, legitima dispensandi causa censetur infirmitas ipsius, ac debilitas ad implendum votum. Ea enim potest tanta esse (de quo dari nequit certa regula: ita ut debeat arbitrio Superioris relinqui definiendum, inquit Nauar. in seq. num. 77.) ut non solum possit ei votum commutari, sed & ab eo per dispensationem tolli obligatio illius, prout fatentur Sor. in eod. art. 3. vers. Imo tanta: & Nauar. in eod. num. 77. insinuatque Caiet. 2. 2. quaest. 88. art. 12. col. 2.

Additque ibidem Sotus (& in lib. 1. De iust. & iure, quaest. ult. art. ult.) quod implere votum, difficile molestumque sit, esse vero legitimam causam in eo dispensandi, quando difficultas & molestia ex ipsa nascitur: nempe quia res est ardua & viribus voutentis impar: ut austerum aliquod ieiunium, vel longa peregrinatio: non tamen quando ex corrupta eiusdem

voutentis affectione procedit; quia cum votum Instituitur ad medendum prae affectioni, haec non potest illius tollendi causa esse legitima. Exemplum est, si quis ideo tantum moleste ferat ieiunium, quod sit deditus gula.

Aliae adhuc ex parte voutentis assignari possunt iustae causae dispensandi votis: quales sunt, quod dubitatur de consensu voutentis, id est, quod ambigatur consenserint in votum. Deinde quod factum sit repentina deliberatione, ut solet ex timore repetitorum malorum. Vide antedicta in cap. 19. sect. 2. Praeterea quod factum sit ex animi lenitate aut subita perturbatione, aut facilitate in voutendo, quemad. ex Panor. & D. Ant. habet Nauar. in eod. quoque num. 77. aut metu, vi, dolove extortum sit: qua ratione emissum Ecclesia relaxat perinde ac iuramentum praestitum de visuris soluendis; vel praestitum latroni aut tyranno ad vitandam illorum vexationem. Adde & quando probabiliter creditur voutentem ita affectum esse, ut votum lapsus vel olaturus sit aut obliuioni traditurus. Illa enim infirmitas animi censeri potest causa sufficiens, sicut infirmitas corporis.

Denique ratione boni communis, iusta causa datur dispensandi in voto; quando ipsum obstat eodem bono: ut votum ieiunij in doctore qui propter illud, concionandi aut docendi munus Reip. vtile exercere non potest; & votum continentiae emissum a puella, quo impeditur ne matrimonium inire possit ad auertendum graue damnum Reip. aut ad tollendam ab ea multa scandala; quod est bonum maius, quam ad coniugio abstinere. Addit vero Sotus, ut & Caiet. loco cit. bonum illud propter quod dispensatur in voto, debere esse melius & pretiosius atque adeo iudicari magis ad Christi gloriam conducere, quam voti materiae & vinculum simul.

Ratione autem boni tantum particulario, Sotus ibidem negat licitum esse in voto dispensare: quod Nauar. in cit. nu. 77. improbat: inueniens ad id sufficere vtilitatem priuatum, quae talis sit ut ad Dei gloriam magis conducatur, quam voti materia & illius vinculum simul. Tunc enim votum merito censetur esse de bono impeditiuo maioris. Sic votum patrisfamilias peregrinandi Ierosolymam, dispensabile est, ob grauem aliquam familiae necessitatem, cui subuenire tenetur.

Caeterum Superiores cauere debent ne dispensatione vatur sine necessitate; sicut fieret si impedimento quod votum adfert obutare possint per illius commutationem. Etenim peccarent aliqui tanquam dispensatores infideles, ut Sotus ipse ibid. ait. Qua de re plenius Suarez in cit. cap. 17. num. 16. Verumtamen quando causa non est omnino iusta: ille qui potestatem habet tam ad dispensandum, quam ad commutandum votum, potest ipsum partim dispensando, partim commutando relaxare: nimirum imponendo voutenti aliquid voti siue aequale, siue etiam eo minus; ex doctrina Caiet. 2. 2. quaest. 88. art. 12. quam approbat Nauar. in Enchir. cap. 12. num. 63. Adde ex Angelo in verbo Votum, 4. quaest. 12. dispensanti in voto, attendendum esse quid liceat secundum aequitatem, quid deceat secundum honestatem, & quid expediat secundum vtilitatem vel necessitate. Adde etiam dispensantem in voto sine iusta causa, peccare mortaliter: quia potestatem sua abutitur in re grauius illamque excedens nihil facit, & sic decipit subditum suum, fatagendo auferre ab eo vinculum, quod auferre nequit.

CAP. XXIII.

De commutatione voti.

S V M M A R I V M.

- 346 Quid sit votum commutare, & quid redemptio voti à commutatione differat.
- 347 Ad voti commutationem necessaria est Ecclesiae auctoritas, nisi fiat in euidenter melius.
- 348 Quid requiratur quando commutatio fit in bonum quod non est euidenter melius, aut euidenter est aequale.
- 349 Praeter Praelati auctoritatem requiritur iusta causa.
- 350 Qua ratione ad voti commutationem estimandum sit melius esse, aut aequale, aut deterius bonum illud in quo fit voti commutatio.

- 351 *Communitas votum debet ad id habere potestatem vel ordinariam vel delegatam: qua vtrag, carens Confessarius, nihil facit si commutare tenet.*
- 352 *Probabile est cum per Bullas Iubileorum committitur facultas commutandi vota, intelligendam esse de commutatione in æquale.*
- 353 *Nota pro usu facultatis concessæ alicui ad eligendum aliquem, à quo votum ei relaxetur.*
- 354 *Delegatus in hac debet servare formam sibi præscriptam, & quid circa reservata possit, aut non possit.*
- 355 *De promissione facta Deo dandi aliquid certo loco, aut certa persona.*
- 356 *Consideranda in commutatione votorum.*
- 357 *Commulationem voti fieri debere saltem in æquale.*
- 358 *Explicatio dubij, An semper sufficiat commutationem fieri in æquale.*
- 359 *Ad commutationem voti in minus bonum requiritur cum iusta causa, coninunctio potestatis dispensandi cum potestate commutandi.*
- 360 *Non valent dispensatio & commutatio voti, nisi proveniant à voluntate libera, tanquam actus humani.*
- 361 *De forma dispensandi aut commutandi vota.*
- 362 *Quando facta commutatione voti in quam vouens consentit, is possit id in quo illa facta est ommittere, & suum votum servare.*

346. **C**OMMUTARE votum nihil est aliud, quam materiam de qua emissum est, mutare in aliam: vt peregrinationem in orationes, aut ieiunia, ex doctrina D. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 10. communiter recepta. Solet vero commutatio peculiari nomine redemptionis appellari, quando votum mutatur in pecuniam, vel in aliud quod æstimabile est pecunia: vt si votum peregrinationis ad D. Iacobum mutetur in tantum pecuniarum erogandarum in elemosinam, quantum expendum fuisse eundo & redeundo: prout habet Palud. in 4. distinct. 38. quæst. 4. art. 3. Qui quamvis velit à commutatione redemptionem differre, sicut emptionem à permutatione: non videtur tamen quoad rem esse inter utramque distinguendum; sicut nec D. Thomas loco cit. distinguit, vt bene notat Syluest. in verbo Votum, 4. quæst. 1. sub finem.

Ex quibus sequitur, quod etiam si per dispensationem vinculum voti soluitur: prout in præced. cap. habitum est: per commutationem tamen, & redemptionem non soluitur: quemadmodum notant Caiet. in verbo Votum, cap. vltim. Couar. ad cap. Quamuis pactum, 1. part. §. 3. num. 4. & Nauar. in commentario de indulgentiis notabili 27. num. 2. adeo vt ex eodem Caiet. ad cit. D. Thomæ, art. 10. in commutatione sola materia voti transmutetur, manente eodem vinculo: atque vouens, ad id in quod commutatum est votum, teneatur ex eiusdem voti vinculo: non autem ex vi alicuius alterius præcepti. Quod idem sentit Sorus de iust. & iure, lib. 7. quæst. 4. art. 1. Ex eo autem sequitur Syluestrum verbo Votum, 4. in principio, perperam sensisse in commutatione & redemptione, annulationem obligationis voti interuenire: nisi dicas ipsum tantum voluisse obligationem voti cessare circa illam materiam præcise, circa quam antea versabatur. Cum vero hæc ita sint apertum est plus esse dispensare in voto, quam votum commutare, quandoquidem per dispensationem tollitur voti vinculum, non item per commutationem.

De potestate commutandi votum.

SECTIO I.

347. **C**eterum, vt ad votorum dispensationem, sic & ad commutationem necessaria est Ecclesiæ autoritas ex communiter recepta D. Thom. sententia in seq. art. 12. vbi eam probat: qui cum votum sit promissio Deo facta, de eo quod ipsi gratum, acceptumque est; vt ci commutatio fieri debet tantum in id quod Deo gratum est & acceptum. Quid autem tale sit, pendet ex ipsius arbitrio; quod declarare spectat ad Prælatos Ecclesiæ, vices illius gerentes: de quibus dixit Lucæ 10. Qui vos audit me audit.]
Difficultas est autem, cum mutatio vnus in aliud fieri

possit; vel in melius, vel in æquale, vel in deterius: An eiusmodi necessitati locus sit, quando votum mutatur in aliquid certo & euidenter melius. Nam nec tunc commutationem fieri posse propria autoritate, alique sentiunt: plures vero sentiunt posse; vtrisque referunt Suarez in memorato lib. sexto, cap. 18. & Azor in ante citato lib. 11. cap. 18. quæst. 1. qui posterioribus merito assentiuntur. Quia, vt bene ibidem num. 6. Suarez argumentatur, talis voti commutatio consentanea est fini voti, qui est promouere homines ad bonum melius, & Deo gratius. Cui promotioni propria etiam autoritate consulere per eiusmodi commutationem non esse alienum à ratione patet: quia quando in promissione moraliter certum est creditorem acceptare solutionem, certum etiam est eam sufficere ad promissionem implendam. Sed certum est moraliter acceptari à Deo obsequium maius, ei delatum loco minoris: cum velit semper fieri à nobis quod melius; atque adeo ipsi gratius est. Ergo in delatione eiusmodi per voti commutationem, nihil est opus Prælati autoritate: cum hæc ex D. Thoma in citato art. 12. ideo illa requiratur ad voti commutationem; vt ipse definiat, id in quod fit voti commutatio, esse Deo gratius & acceptius. Accedit illud, ex cap. Peruenit 2. De iureiur. Non infringit propositum aut promissum, qui illud in melius commutat. Et illud in cap. Scripturæ, De voto. Reus fracti voti non habetur, qui temporale obsequium in perpetuam nofcitur religionis obseruationem commutare. Et quod in cap. Licet, De regularibus, concedatur transitus de laxiore religione ad arctiorem non obtenta Superioris licentia.

348. Illud autem quod habetur in cap. 1. De voto. Ex eius qui prædicit, pendet arbitrio, vt consideret diligentius qualitatem persone & causam commutationis. Illud, inquam, pertinet ad casum, in quo incertum est, an id in quod fit commutatio voti, sit quid melius. In quo ad voti commutationem requiri autoritatem Superioris, nemo negat: quia cum votum sit promissio facta Deo de re ei grata: in tali casu opus est exploratione voluntatis Dei, ad quam necessaria est autoritas Prælati: qua tanquam gerens Dei vices, in persona illius declaret ac determinet, an illud in quod fit commutatio, sit quid gratius & acceptius Deo.

Porro ad voti commutationem in minus bonum, necessariam esse Prælati autoritatem negari non potest: quia in illa admiscetur dispensatio, qua condonetur pars eius, quod ex voto debetur Deo. At Prælati autoritatem necessariam esse ad quamvis dispensationem voti, satis patet ex dictis in præcedenti cap. Quare erit ad propositam commutationem. Licet autem aliqui negent talem autoritatem esse necessariam ad voti commutationem in æquale, quorum Suarez meminit initio sequentis cap. 19. multo plures tamen sunt affirmantes contrarium, quos ibidem num. 3. refert & sequitur Suarez ipse, assentiturque Azor in memorato cap. 18. quæst. 2. Nec immerito; quia quoties in commutatione voti incertum est, an ea fiat in id quod est Deo gratius, autoritas Prælati est necessaria, vt satis indicant verba ante proposita ex cap. 1. De voto. Cum ergo difficillimum sit in eadem commutatione æqualitatem attingere; ita vt homines ordinarie sint de ea incerti, facileque errare possint in propria causa; non est probabilis talem commutationem esse relictam vouentis arbitrio: sed potius ad eam, sicut ad cæteras, requiri Prælati autoritatem, qui Dei gerens vices, eam ipsam æqualitatem determinet.

349. De his latius pro scholastico instituto Suarez, in vtroque illo cap. 18. & 19. vbi num. 5. bene etiam docet commutationem in æquale fieri non posse absque iusta aliqua causa: quia hoc ipso quod opus, in quod commutatio fit, non est secundum se melius eo, in quod commutatur: magis consentaneum est excellentiæ diuinæ ac fidelitati ei debita, vt illud ipsum, quod promissum est, reddatur in propria sua specie. Ergo aliqua iusta causa exigitur vt secus fiat; adeoque vt debitum ex voto, commutetur in aliud, etiam si æquale: præsertim cum id sine iusta causa factum, non habeat rationem honestatis, seu actus virtutis: ideoque præsumendum non sit Deum illud velle, talique debiti solutione contentum esse.

Necesse

Necesse tamen non est talem causam, grauem esse; quia parum est id, quod tali commutatione remittitur. Tantum enim est onus reddendi in propria specie, quod ex voto debetur: cum interea, *vt supponimus*, æquale restituatur, licet in alia specie. Aduerte obiter ad commutationem quæ fit in euidenter melius, non requiri iustam causam ultra eam, quam intrinsece continet, bonitatis maioris. De quo idem Suarez in cit. cap. 18. num. 9.

De eo in quo commutatur votum.

SECTIO II.

350. **I**llud in quod votum commutatur, potest esse vt prædiximus, bonum melius aut æquale, aut minus. De primo notandum est, in hac re, bonum melius æstimandum esse, non tam ex eo, quod sit actus excellentioris virtutis, quam ex eo quod aptius sit accommodatus ad finem vouentis. Quia Deus bonorum nostrorum non indiget, id quod ei per votum offertur, eo ipsi acceptius est, quod accommodatus vouenti, ad finem voti sibi propositum. Itaque ad votum commutandum in melius, non est consideranda sola excellentia operis, in quod fit commutatio, sed etiam utilitas vouentis in ordine ad finem voti. Hinc qui ad carnis macerationem ieiunium vouit, sed illud commutet in orationes vel eleemosynas, non censetur facta commutatio in maius bonum. Quia licet oratio & eleemosyna præcellant ieiunio (cum hoc sit actus temperantiae, & illæ, actus religionis & charitatis, quæ sunt virtutes excellentiores) non adeo tamen conducunt ad carnis macerationem. Censetur vero facta illo modo, si ieiunium recepto modo seruandum, commutetur in ieiunium seruandum sumendo tantum panem & aquam, aut in aliam austeriorem penitentiam, vt flagellationis vel cilicij, accommodatiorem ad domandam carnem. Hinc etiam, qui in Dei obsequium vouit, se alicui Ecclesie aliquid daturum, si comperit euidenter, obsequium gratius futurum, si illud in dotem dederit puellæ, quæ se alioqui prostituta est, poterit vt commutatione. Aduerte obiter tunc maxime tutum in conscientia censi eum qui votum propria autoritate commutat, quando id facit in bonum continens illud quod vouit, & aliquid amplius, vt qui vouit ingredi religionem laxiorem, & ingreditur arctiorem; & qui vouit seruire hospitali in quo parum laborandum est, & seruit hospitali in quo ob multitudinem infirmorum est multum laborandum ad maius suum meritum; & sic de alijs casibus in quibus euidenter constat illud in quod fit voti commutatio, maioris meriti esse apud Deum tanquam ei gratius.

De secundo, hoc est, de bono æquali: aduertendum est, quod etsi valde difficile sit in commutatione voti attingere æquitatem; nihilominus commutantem debere ad eam attingendam conatum adhibere, prudenter inspectis, ponderatque circumstantiis, prout in sequentibus dicitur. Quod si bona fide seruet commutando, valida erit commutatio, etiamsi ea forte fiat in minus bonum: quia facultas ad istiusmodi commutationem, tanquam moralis, latitudinem requirit ad suum exercitium, in quod vixaliter exire possit: ita vt eum de contrario non constet, censetur non aberrasse; aut si parum aberrasse deprehendatur, pro nihilo reputetur. Ita Suarez in citato cap. 19. num. 9. Addens, quod si sit tam de excessu quam de defectu dubium, æqualitas adesse censetur, quando ipsum in vtramque partem vergit æqualiter: quia per humanum arbitrium nihil potest certius iudicari.

De tertio demum, hoc est, de bono minori iudicandum est, non tam ex eo quod sit minus excellens, quam quod sit minus accommodatum ad voti finem: sicut de eleemosyna ad carnis macerationem est minus accommodata, quam ieiunium.

De commutante.

SECTIO III.

351. **D**E commutante notandum est: quendam esse ordinarium qui ex officio quod gerit regendi alios, potestatem habet commutandi votum: vt censetur habere omnis ille, de quo dictum est in præced. cap. potestatem habere dispensandi in voto. Quendam vero esse delegatum, vt est is cui

aliquis ex ordinariis commisit faciendam vice ipsius commutationem. Vbi aduerte pro praxi quod cum iuxta ante habita in sect. i. alterutra earum necessaria sit ad talem commutationem, patere eam non posse fieri arbitrio iudicis Confessarij, qui ne delegatum quidem habuerit. Nec enim potest ratione sacramenti penitentiae, quia votum non est illius materiae, cum non sit peccatum: nec ratione doctrine & prudentiæ eiusdem Confessarij. Nam inde dici potest quidem idoneus ad iudicandum de æqualitate seruanda in commutatione voti; non tamen ad faciendam ipsam commutationem; sicut nec potest alius perinde doctus & prudens, qui non est Confessarius.

Aduerte quoque dubium esse, an cum in Iubilæis aut alias Confessario datur restricción facultas commutandi vota, id intelligi possit de ea etiam commutatione quæ fit in minus bonum. In vtramque partem Suarez in memorato cap. 19. num. 7. author. refert, & negantem veriorum indicat: addita moderatione, quam paulo superius attingimus seruandam in iudicando de æqualitate quam istiusmodi commutatio requirit. Fundamentum illius est, quod est privilegia fauorabilia sint, extendenda tamen non sint ultra verborum proprietatem: & commutationis verbum proprie significet mutationem in æquale: præsertim cum habeat rationem contra actus onerosi, id vnus non debet grauari, præ alio, ne iustitia violetur. Accedit, quod commutatio in minus bonum requirit coniunctionem facultatis dispensandi, cum facultate commutandi, cum pars debiti condonetur in ea: quod est facultatis dispensandi: quæ non contingit nisi ipsa expresse detur, iuxta tradita in præced. num. 339. Et confirmatur quia si contingeret, is qui potestatem habet delegatam votum commutandi, posset illud commutare in quoduis minus, ad instar ordinariorum, adeoque simpliciter dispensare, quod nemo dixerit.

Aduerte tertio, Cum quis facultatem habet, vt Confessarium eligat, qui cum ipso dispensare possit in aliquo voto, non censeri eum eodem dispensatum, nisi electus dispense actu: quantumcumque; pro potestate sibi commissa, ab omnibus peccatis, & censuris ipse legitime absoluerit, indulgentiasque concesserit, ex Nauar. in Enchir. cap. 11. nu. 79. Et ratio est, quod relaxatio voti, nec culpa, nec pena remissio sit sed alterius debiti, vt de se constat.

De ipsa facultate eligendi personam, quæ possit vota commutare vel in eis dispensare, Suarez in eod. lib. 6. cap. 16. agit multis. Duo vero præcipue occurrunt notanda pro quotidiana praxi. Alterum est ex parte eius cum quo dispensandum est: nempe vt eligat personam præditam qualitatibus illis, quas in adultum seu scriptum exigit: vt quod sit Confessarius, in aliquo certo gradu constitutus, & ab Ordinario approbatus: cuiusmodi qualitates exigi solent in delegationibus ad dispensandum in votis religionis, aut castitatis. Alterum est ex parte dispensaturus, nimirum vt seruet formam in concessione præscriptam: ad quam cum restricta sit facultas delegata dispensandi, nisi ea seruetur, exceditur illius limites, ac proinde irritus erit conatus. Quenam autem sit talis forma, colligendum est ex verbis scripti, quo facultas conceditur. Solet autem potissimum præscribi examinatio causæ necessariæ ad iustam dispensationem: cetera quæ non præscribuntur expresse, censentur relicta prudentis arbitrio. Intellige autem quæ de dispensatione dicimus, pariter dicta de commutatione: quia in hac re, vtriusque ratio eadem est.

Documenta quadam notanda commutanti vota.

SECTIO IV.

354. **I**S vero qui prædictam potestatem habet, dum vti vult illa, quorundam documentorum meminisse debet. Primum est, vt is cui concessa est ab Ordinario potestas commutandi votum, formam concessionis obseruet; adeo vt facienda sit commutatio, in utilitatem horum vel illorum locorum, aut personarum, nec aliter: si in facultate id exprimitur: vt notat Nauar. in Enchirid. cap. 12. num. 79. verius Monemus.

Secundum est: Cum ea sit vis reservationis casuum, vt inferiores nihil in eis possint, ex Concil. Trident. sess. 14. cap. septimo, in fine: illos quos in præced. cap. Papæ quoad dis-

pensatio-

penfationem referuatos diximus: patet dicendos esse quoad commutationem referuatos. Dubitatur autem; An per generalem à Papa factam concessionem commutandi vota possint referuata commutari. Ad quod esse respondendum negatiue, satis significat Suarez in eodem lib. 6. cap. 26. sub finem. Et probatur: quoniam talis concessio interpretanda est iuxta regulas iuris: inter quas 8. in 6. sic habet: In generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verosimiliter concessurus. Ex qua regula in cap. Si Episcopus, De penitent. & remissio in sexto, probatur: quod si Episcopus suo subdito generaliter concedat facultatem eligendi sibi Confessarium, non ideo possit electus absolueri in casibus eidem Episcopo referuatis. Adde ex Extrauag. Et si dominici 2. sub finem, De penitent. & remissionibus, alium votorum commutationem non concedi nisi ex speciali causa, & certa scientia Papæ.

Aduerte nihilominus non esse negandum, quin talis concessio ad vota peregrinationum referuata extendatur, quando in bulla eiusdem concessionis (vt plerumque solet in bullis quibus per modum Iubilæi indulgentiæ conceduntur) vota castitatis & religionis excipiuntur. Receptum est enim exceptionem firmare regulam: seu efficere vt ipsa locum habeat in omnibus casibus minoribus eo, qui excipitur, sicut sunt casus obeundarum peregrinationum referuatarum, casibus seruandæ perpetuæ castitatis, & amplectendi religionem. Vbi aduerte obiter quoad casus maiores eo qui excipitur, non firmari similiter regulam. Et ita si ab eiusmodi concessione exciperetur votum peregrinandi ad SS. Apostolorum limina, non esset censenda concessa facultas dispensandi in voto peregrinationis ad loca sancta Ierosolymis, quæ censetur longe maior, vt longe difficilior.

355. Tertium est ad commutationem votorum, quibus aliquid promissum est Deo, dandum aerto loco aut certæ personæ; non requiritur consensus illius qui commodum accipere deberet: imo nec facta dispensatione aut commutatione, necesse esse aliquid ei dari. Ita habet ex D. Thoma, Angelo, Syluest. & Caietan. Nauarrus in Enchir. cap. 12. num. 78. & post ipsum Azor. 1. part. lib. II. cap. 19. quæst. 12. communemque esse, alius adhuc pro ea citatis, habet Suarez in eodem lib. sexto, cap. 15. num. 3. eam consequenter tractans: & ante eum Nauar. ipse in tract. De rebus Ecclesiasticis quæst. 1. monit. 60. Præcipua autem ratio est, quod per talia vota perinde ac per alia, obligatio contrahatur tantum eum Deo, ex cap. Magnæ, De voto: cum illis alius vero non item, nisi ex accidenti, & materialiter: cum non habeant rationem personarum concurrentium ad naturam contractus; sed tantum externarum circumstantiarum: quo fit vt non sit eis acquiritum, sed tantum Deo, cui soli vouens se adstringit.

Vnde inferre licet, talis voti perinde ac alterius non referuati, commutationem fieri posse priuata autoritate in bonum euidenter melius: vt si Deo voui me daturum centum in commodum certi monasterij, videns pauperes in annonæ penuria mori fame, possum in eorum subsidium illa donare, tanquam in opus tunc euidenter gratius Deo. Quod si votum emissum sit in conformationem alicuius promissionis factæ alicui personæ, quæ eam acceptauerit, ideoque ius acquisierit in re promissa, ipsum non poterit commutari sine eiusdem personæ consensu: quia commutatio cedere in illius præiudicium, fieretque illi iniuria: nisi quod possit propter publicam necessitatem, cogi iure suo cedere. Hanc quoque communem assertionem habet Suarez in sequen. num. 7. Addens in numero vndecimo, tam eidem, quam præcedenti locum esse, non modo comparatione ordinariæ potestatis dispensandi; sed etiam potestatis delegatæ, absolute concessæ ad tollenda vota. Quia enim ratione potestatem ordinariam habens potest, vel non potest tollere voti obligationem; potest vel non potest per alium à se delegatum.

356. Quartum est, de quo in præcedenti num. 77. Nauarr. ex Angelo in verbo Votum, 4. §. 12. commutanti votum considerandam esse vouentis qualitatem: nempe si commutet votum peregrinationis, spectando expensas quas vouens pro sua conditione faceret eundo & redeundo, iuxta cit. cap. Magnæ,

(de quo Suarez in seq. cap. 19. num. 20.) vltra eas quas domi erat facturus: illas conuertat in alia pia opera: laborem vero itineris, in ieiunia & orationes. Item quoad alia vota personalia, quæ in pecuniam aut aliquid pecunia æstimabile commutantur: quando emissa fuerint à pauperibus, minus imponat pro illorum redemptione, quam si essent à diuitibus emissa: videlicet habita ratione qualitatis personarum; pauperi enim solutio paucorum nummorum pius est, quam diuiti multorum: ac plus etiam apud Deum, ex cap. 12. Marci sub finem, & ex cap. 21. Lucæ in princip.

Quoad vota realia autem, conuenit ea fieri in aliquid reale, nisi paupertas obstat, aut euidenter constet ad maius Dei obsequium spectare, vt loco voti aliquod pium opus fiat. Aduerte adhuc oportet quod Suarez habet in eodem cap. 19. num. 21. in voti commutatione seruandam esse, quoad fieri potest, illius conditionem: non tamen esse necessarium: & ita nihil obstat quin votum conditionale mutari possit in absolutum cum aliqua diminutione quantitatis; vt qui vouit se in eleemosynam daturum octo, si nauis appulerit salua, mutari poterit in solutionem quinque; tantumdem valentium, quia certa sunt, ac illa octo, quæ sunt incerta. Nec item obstat quin votum de danda quotannis certa eleemosyna per totam vitam, redimi possit vna magna eleemosyna: in iudicio viri prudentis adæquet illam quotannis repetendam.

357. Quintum est, quod paulo superius attingimus, & Caiet. verbo Votum, cap. ultimo, Syluest. Votum 4. quæst. 8. dicto 2. & Nauar. in Enchir. cap. 12. num. 63. expresserant: votum debere commutari in æquale, quomodo reducendum sit ad praxim, non posse certis documentis doceri: sed tanquam varium ex varietate circumstantiarum relinqui prudentis arbitrio, ex illis iudicantis vitata omni fraude & lata culpa. Ponderandæ sunt autem ab eo, inquit loco citato Suarez, conditiones personarum, qualitates operum in ordine ad diuinum cultum inprimis: deinde in ordine ad bonum commune, vel vtilitatem proximorum, præsertim spiritalem: maxime autem ipsius vouentis: præterea in ordine ad merendum coram Deo, vel ad satisfaciendum pro peccatis; & demum in ordine ad vitanda peccata futura, & eorum occasiones.

358. Verfatut autem in questione; An semper sufficiat commutationem fieri in æquale: an vero necessarium aliquando sit fieri in melius, vt valida censetur. Syluest. loco citato existimat, quando ex parte vouentis non ex alia causa commutandi, quam voluntas ipsius, non esse satis eam fieri in æquale: sed requiri vt commutatio fiat in aliquid melius. Secus vero si intercedat causa commutandi: vt impotentia, vel incommoditas seu difficultas implendi quod promissum est: quia tunc sufficere potest commutationem in æquale fieri. Idem etiam docet Nauar. in citato num. 63. Sed magis placet dicere cum Caiet. in cit. cap. ultimo, & 2. 2. quæst. 88. art. 12. versu in commutatione: de iuris rigore, sufficere commutationem fieri in æquale, etiam si nulla commutandi causa interueniat quam vt vouenti misericorditer à commutante descendatur in persona Dei: cui non displicet gerentem vices suas gratiosum se præbere ei, qui suæ maiestati sponte se obligauit; præsertim cum gloriæ diuinæ nihil inde detrahatur: quando quidem non vinculum, sed sola materia commutatur; idque in aliam, vt supponimus, Deo æque gratam, & ad quam exequendam promptior est voluntas vouentis, vt non quasi gemens sed hilaris soluat promissum: quando quidem hilarem datorem diligit Deus, 2. ad Corinth. cap. 9. Quamquam vt ille addit in eodem cap. vlt. vt commutans tutior sit, conari semper debet vt commutet in aliquid, parum saltem melius.

359. Vt autem in aliquid minus bonum commutare possit cum iusta causa & potestate commutandi, in ipso requiritur potestas dispensandi, vt cum commutatione miscetur dispensatio, cuius virtute à vinculo voti subtrahatur illud quod ab æqualitate deficit. Quæ doctrina est eiusdem Caiet. in cit. art. 12. & Nauar. in memorato num. 63; ac Soti de iust. & iure lib. 7. quæst. 4. art. 3. circa medium.

360. Postremum est: ad valorem tam commutationis quam dispensationis; necessario requiri, vt ea ex libera commutantis aut dispensantis voluntate procedant: sunt enim actio-

nes humanæ, quæ liberum agentis consensum requirunt. Vnde fit, vt si constet sufficienter Prælatum tantum finxisse, nec in electionem huiusmodi commutandi, commutationem esse nullam. Similiter si contigerit ipsum deceptum fuisse, siue exponendo ei falsum, siue tacendo ei verum: per talem enim fraudem & errorem dispensatio aut commutatio est inuoluntaria: quandoquidem Prælatus non esset dispensaturus aut commutaturus, si veritas fuisset ei expressa, aut res sine fallitate narrata. Videndus est Suarez in sæpe memorato lib. 6. cap. 27.

361. Vbi inter cætera habet sub finem, necessarium quidem esse dispensantis voluntatem sufficientibus signis manifestari exterius, quoniam ea non potest aliter innotescere & operari inter homines: attamen nullam formam præscriptam esse, à qua dispensationis aut commutationis validitas pendeat; neque id fuit necessarium, sed relinqui potuit arbitrio Prælati: quem nihilominus est contentan eum verbis potius, quam alio signo vti, tanquam institutus ad aperienda aliis animi nostri sensa. Quam doctrinam habet Palud. in 4. distinct. 38. quæst. 4. art. 4. concl. 2. & post eum D. Anton. 2. part. tit. 11. cap. 11. §. nono. & Syluester in verbo *Votum*, 4. quæst. 8. dicta primo. Ex qua intelligitur, quod Nauar. habet in Enchir. cap. 12. nu. 80. Sacerdotem cui confitetur aliquis habens priuilegium, quo potest cum ipso dispensare in voto, non censeri dispensasse eo ipso, quod post legitime factam confessionem, ipsum absoluerit ab omnibus peccatis suis, & censuris, quoniam talis absolutio non prouenit à voluntate dispensandi in voto, aut illud commutandi, quæ fuerit expressa exteriori signo.

362. Tandem facturi finem monebimus illud quod latius tractat Suarez in eodem libro cap. 20. cum commutatio fieri possit, tum in bonum melius, tum in æquale, tum in minus: factam in melius sic seruandam esse, vt uouenti qui illam acceptauit non sit liberum relicta materia in quam facta est commutatio, resumere eam de qua fecit votum. Ratio est: quia acceptatio talis commutationis vim habet noui voti, quo acceptans obligauit se ad reddendum Deo aliquid melius, quam antea promiserat. Vnde hoc implere uelle illo relicto, est virtute commutare votum ex meliore in minus bonum, quod non licet. Sic enim is qui uouit clericatum, & tale votum mutauit in votum religionis, non potest sine dispensatione religionem non ingredi, contentus clericatu. Factam autem commutationem in æquale bonum non ob stare quin uouens possit satisfacere voto, implendo quod uouit, relicto eo in quod commutatum fuit ipsius votum. Ita citato Azorio idem author ibidem numero quarto statuit. Et ratio esse potest, quod talis commutatio merito uideatur facta in fauorem uouentis, tanquam gratia quædam, sicut paulo superius proposuimus: atque adeo non immerito dici possit eiusmodi commutatio eo sensu facta, vt uouenti liceat adhuc si velit votum in sua materia implere, cum in eo nec repugnantia nec iniustitia cernatur: vt nec cum dispensator ei qui domino suo aliquid liberaliter promisit, gratiose permittit, vt aliud æquale, & ipsi domino perinde gratum det si velit. Factam denique commutationem in minus bonum, non ob stare, quin votum possit in sua materia impleri, patet; quia sicut illa est bonum melius, ita est & Deo gratus.

TRACTATUS IV.

vt præcedentis appendix.

De statu Religiosorum.

VONIAM voto potissimum Religiosorum status constat: conuenienter de eo præcedenti subiungitur tractatus. Ad quem spectant quæ habentur in secunda parte decreti causa 18. 19. & 20. & in reliquis iuris canonici partibus, quæ habentur quinque titulis: quorum primus est de regularibus & transeuntibus in religionem. Secundus, de conuersione conjugatorum. Tertius, de statu monachorum & regularium. Quartus, de religiosis domibus. Quintus, ne clerici vel monachi secularibus negotiis se immisceant:

Quibus accedit Concilium Tridentinum multis in locis quos Azor collegit in prima parte Moral. Institut. lib. 12. cap. 18. De eodem uero post Diuum Thomam 2. 2. in quatuor ultimis quæstionibus, agunt præter Summularios in uerbo [Religio, aut in uerbo] Religiosus, & in uerbo [Nouitius] multique alij: & inter cæteros ad iudicium de peccatis nobis propositum accommodatæ Nauar. in quatuor commentariis seu tractatibus de regularibus tomo primo suorum operum, & Azor in citato lib. 12. & seq. 13. apud quem, & adhuc apud Emanuelem Rodericum in tribus tomis quæstionum regularium relinquemus uidentia, quæ sunt particularia diuersorum ordinum religiosorum: contenti communibus, ex quibus Parochus aut alius audiendis confessionibus expositus, cuius instructionem intendimus, habet vnde non censetur cæcus cæcum ducere, religiosi confessionem audiens, sicut non nunquam ei datur occasio. Primo autem dicemus de requisitis ad statum Religiosorum. Secundo, de iis quæ incumbunt religionem ingressuris. Tertio, de iis, quæ ingressis. Quinto de iis, quæ egressis.

CAP. XXIV.

De requisitis ad statum Religiosorum.

SUMMARIUM.

- 363 Denomine Religiosi & necessitate uotorum paupertatis, castitatis, & obedientie ad statum religiosum.
- 364 Religiosus status præter eadem uota, requirit Sedis Apostolicæ approbationem.
- 365 Ad statum Religiosorum, nec illa tria uota sine istiusmodi approbatione, nec hæc sine illis sufficere potest.
- 366 Tria memorata uota esse solemnia, non est necessarium ad statum religiosum.
- 367 Ratio eius rei.
- 368 Solutio eorum que in contrarium obijci possunt.
- 369 Tres uita spiritualis modi: ex quibus distinguuntur tria genera ordinum Religiosorum.
- 370 Inter varios ordines religiosos quis cui præstare consensus sit.

369. PRÆNOTANDUM est, Religiosos quidem dici posse omnes qui sanctæ ac pie Deum colunt: eo quod religionis uirtus sit, qua Deo cultus debitus exhibetur: per antonomasiam tamen quandam Religiosos in Ecclesia nominari consueuimus: eos qui peculiari uitæ instituto, & nominatim tribus uotis paupertatis, castitatis & obedientie se totos diuino cultui addixerunt. Vnde illorum status requirit tanquam necessariam conditionem eadem tria uota: quæ ea de causa religioni essentialia esse dicuntur. Ratio uero talis necessitatis est, quod is status sit hominum tendentium ad perfectionem, consistentem in coniunctione cum Deo sine ipsorum ultimo. Quæ quidem coniunctio fit per charitatem, iuxta illud primo 1. Ioan. 4. Qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo:] atque illud ad Coloss. 3. Super hæc autem omnia charitatem habete, quod est uinculum perfectionis.] Iam uero ad charitatem habendam, & ut quis Deum perfecte diligit, debet se totum tradere, omniaque talis dilectionis impedimenta remouere, ad quod utrumque consequendum, opus habet obedientia castitate, & paupertate perpetuis, quibus Deo se omnino tradat: per obedientiam quidem quoad animum: per castitatem uero, quoad corpus: & per paupertatem quo ad bona externa.

Impedimenta uero sunt mundanæ cupiditates: iuxta illud 1. Ioan. 2. Si quis diligit mundum non est charitas Patris in eo; quoniam omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, concupiscentia oculorum, & superbia uitæ.] Quibus uerbis significat tres esse impedimentorum charitatis quasi fontes: qui ut obstruantur tribus memoratis uirtutibus est opus: castitate quidem, ut obstruatur concupiscentia carnis: paupertate uero, ut concupiscentia oculorum: & demum obedientia, ut superbia uitæ. Non sufficiunt autem eadem uirtutes ad religiosum statum, nisi ad eas votum accedat, quo promissione facta Deo obstringat se quis ad

earum